

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

директор

навчально-наукового

інституту «Каразінський

інститут міжнародних

відносин та туристичного

бізнесу»

Микола ІІІСАРЕВСЬКИЙ

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 29 Міжнародні відносини _____

спеціальність _____ 292 Міжнародні економічні відносини _____

освітня програма _____ Міжнародні економічні відносини _____

вид дисципліни _____ за вибором _____

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«28» серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Мірошніченко Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент ЗВО кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

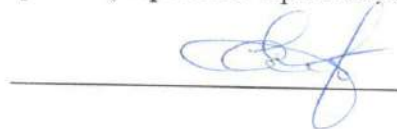
Протокол від «27» серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

 Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми
«Міжнародні економічні відносини»
назва освітньої програми

Гарант освітньої професійної програми (керівник проектної групи)

 Олена ХАНОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії

 Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Економіка України в умовах трансформації» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка України в умовах трансформації» є формування системи теоретичних знань і набуття практичних навичок у галузі аналізу стану національної економіки України, перспектив її розвитку та державного регулювання нею.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка України в умовах трансформації» є:

- засвоєння теоретичних основ функціонування національної економіки в умовах ринкових перетворень;
- вивчення етапів становлення та розвитку економіки України після здобуття незалежності;
- формування у студентів умінь аналізувати сучасні економічні тенденції, проблеми та перспективи розвитку України.

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4. Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	Не передбачено
Семестр	
3-й	-
Лекції	
16 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	-
Лабораторні заняття	
- год.	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання	
Не передбачено	

1.6 Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна.

Формування наступних загальних компетентностей:

ЗКЗ. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Формування наступних фахових компетентностей:

ФК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

ФК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

1.7 Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ПРН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

1.8. Пререквізити: вступ до фаху, країнознавство.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ І. Теоретичні основи та базові компоненти національної економіки України.

Тема 1. Сутність та особливості національної економіки.

Сутність та принципи національної економіки. Загальні та особливі ознаки національної економіки. Моделі національної економіки. Національна економічна культура.

Тема 2. Економічний потенціал національної економіки.

Поняття і склад економічного потенціалу національної економіки. Природно-ресурсний потенціал. Демографічний та трудовий потенціал. Науково-технічний потенціал. Інформаційний потенціал. Зовнішньоекономічний потенціал. Екологічний потенціал. Виробничий потенціал.

Тема 3. Національне господарство України: етапи розвитку.

Історичні етапи розвитку. Структурні зміни в національному господарстві.

Соціально-економічні аспекти. Інституційні перетворення. Зовнішньоекономічний аспект. Виклики та перспективи.

Тема 4. Фінансово-банківська система в умовах трансформації.

Значення фінансово-банківської системи для економіки та роль банків. Стан фінансової та банківської системи України. Функції та роль НБУ як центрального банку. Етапи розвитку банківської системи України. Роль міжнародних фінансових організацій. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації.

Тема 5. Структура господарського комплексу України.

Принципи формування господарського комплексу держави. Взаємозв'язок національного господарства та світової економіки. Промисловість: провідні галузі та їх значення. Приватний бізнес та підприємництво. Іноземні інвестиції та спільні підприємства.

Розділ II. Трансформація та сучасні виклики розвитку національної економіки України.

Тема 6. Соціальна політика та рівень життя населення в умовах трансформації.

Теоретичні основи соціальної політики. Соціальна політика України в умовах трансформації. Рівень життя населення. Соціальний захист і підтримка населення. Виклики та проблеми сучасності.

Тема 7. Сучасна трансформація та перспективи розвитку національної економіки України.

Відмінність між реформами та трансформацією. Структурні зміни в господарському комплексі України. Розвиток цифрової економіки та інноваційних секторів. Зміни у сфері енергетики та «зелений перехід». Економічна безпека та залежність від зовнішніх ринків. Відбудова України після війни: ключові напрями: перспективи розвитку.

Тема 8. Інтеграція національної економіки у світове господарство.

Зовнішня торгівля: структура експорту та імпорту. Іноземні інвестиції та роль транснаціональних корпорацій. Торговельні війни та бар'єри на міжнародних ринках. Інтеграція у фінансові ринки та банківський сектор. Науково-технологічна інтеграція та цифрова економіка. Проблеми конкурентоспроможності українських товарів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	плаб	інд	ср	го		л	п	лаб	інд	ср
Розділ І. Теоретичні основи та базові компоненти національної економіки України.												
Тема 1. Сутність та особливості національної економіки.	15	2	4			9						
Тема 2. Економічний потенціал національної економіки.	15	2	4			9						
Тема 3. Національне господарство України: етапи розвитку.	15	2	4			9						

Тема 4. Фінансово-банківська система в умовах трансформації.	15	2	4			9						
Тема 5. Структура господарського комплексу України.	15	2	4			9						
Разом за розділом 1.	75	10	20			45						
Розділ II. Трансформація та сучасні виклики розвитку національної економіки України.												
Тема 6. Соціальна політика та рівень життя населення в умовах трансформації.	15	2	4			9						
Тема 7. Сучасна трансформація та перспективи розвитку національної економіки України.	15	2	4			9						
Тема 8. Інтеграція національної економіки у світове господарство.	15	2	4			9						
Разом за розділом 2.	45	6	12			27						
Усього годин	120	16	32			72						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Національна економіка: сутність, структура та особливості в умовах трансформації.	2
2	Етапи становлення та розвитку національного господарства України (1991-2020 рр.).	2
3	Приватизація та формування ринкових інститутів в Україні.	2
4	Фінансово-банківська система в умовах економічної трансформації.	2
5	Бюджетна система та державні фінанси: проблеми і реформи.	2
6	Соціальна політика та рівень життя населення: трансформаційні зміни.	2
7	Ринок праці та зайнятість населення в умовах структурних змін.	2
8	Промисловість України: проблеми реструктуризації та інноваційний розвиток.	2
9	Аграрний сектор та продовольча безпека України.	2
10	Енергетичний сектор та стратегія «зеленої» трансформації.	2
11	Регіональна економіка: диспропорції та шляхи вирівнювання розвитку.	2
12	Інвестиційна діяльність та інноваційна політика України.	2
13	Цифровізація економіки: перспективи розвитку цифрових технологій	2
14	Інтеграція України у світове господарство та європейський економічний простір.	2
15	Вплив глобалізаційних процесів і зовнішніх криз на економіку України (2008, 2014, 2022).	2
16	Сучасні трансформації та перспективи економічного розвитку України	2

	після війни.	
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<u>Сутність та особливості національної економіки.</u> - охарактеризувати загальні та особливі ознаки національної економіки - розглянути моделі національної економіки - проаналізувати структуру національної економіки - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи	9	
2	<u>Економічний потенціал національної економіки.</u> - розкрити сутність економічного потенціалу - проаналізувати основні складові економічного потенціалу національної економіки - охарактеризувати природно-ресурсний потенціал - вказати особливості демографічного та трудового потенціалу - охарактеризувати науково-технічний потенціал - проаналізувати основні характеристики зовнішньоекономічного потенціалу	9	
3	<u>Національне господарство України: етапи розвитку.</u> - проаналізувати інфраструктуру національної економіки - підготувати інформаційні повідомлення та виступи з вказаної теми	9	
4	<u>Фінансово-банківська система в умовах трансформації.</u> розкрити сутність фінансово-банківської системи охарактеризувати етапи розвитку фінансово-банківської системи України охарактеризувати роль фінансово-банківської системи у трансформації економіки проаналізувати проблеми та виклики функціонування фінансово-банківської системи розкрити перспективи розвитку фінансово-банківської системи України	9	
5	<u>Структура господарського комплексу України.</u> - проаналізувати галузеву структуру (промисловість, сільське господарство, транспорт, енергетика, сфера послуг) - розглянути основні особливості господарського комплексу - підготувати пропозиції та аналітичні матеріали	9	
6	<u>Соціальна політика та рівень життя населення в умовах трансформації.</u> - розглянути етапи формування соціальної політики України - дати оцінку ефективності державної соціальної політики в різних етапах трансформації - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи	9	
7	<u>Сучасна трансформація та перспективи розвитку національної економіки України.</u> розкрити поняття економічної трансформації та її особливості в	9	

	Україні проаналізувати сучасний стан економіки України (ВВП, інфляція, зайнятість, зовнішня торгівля)		
8	<u>Інтеграція національної економіки у світове господарство.</u> - розглянути особливості інтеграції України в глобальні економічні процеси - проаналізувати співпрацю з СОТ, МВФ, Світовим банком - проаналізувати виклики інтеграції: конкуренція на світових ринках, енергетична залежність - підготувати інформаційні повідомлення та виступи з даної теми	9	
	Разом	72	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені планом навчання.

7. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання, як словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (відповіді на тести, практична робота, а саме: розв'язання практичних завдань, проведення аналізу щодо сучасного стану, перспектив розвитку, інтеграційних зрушень України) тощо.

8. Методи контролю

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до контрольних цілей.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- Контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних, семінарських і практичних занять;
- Контроль та оцінювання якості підготовки та розробки завдань;
- Контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- Контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні задачі;
- Контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

При вивченні дисципліни «Економіка України в умовах трансформації» застосовуються наступні форми контролю: усний та письмовий. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач та ін.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є базовою інформацією при проведенні підсумкового контролю і враховуються при визначенні підсумкової залікової оцінки з дисципліни. Сума балів, які студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни. До заліку допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю.

Загальна кількість балів за успішне виконання залікової роботи – 40 балів.

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти

денної та заочної форм навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Економіка України в умовах трансформації», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6786>

9. Схема нарахування балів

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни:

- вивчення та засвоєння тем (активна робота протягом семестру, виконання практичних завдань, виступи з доповідями та презентаціями, аналітичні завдання) – 60 балів;

- підсумковий контроль у формі заліку – 40 балів (з них: відповіді на 2 теоретичні питання – по 15 балів; тестові питання – 10 балів (1 бал за кожне)).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел студент на вимогу викладача залишає Zoom або залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
7	7	7	7	9	7	9	7	60	40	100
(мінімум – 25)										

T1, T2 ... T8 – теми.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 25 балів**.

Критерії поточного оцінювання знань студентів:

- (7-9) балів, отримують студенти за роботу в рамках теми на лекційних та семінарських (практичних) заняттях коли в повному обсязі володіють навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладають під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкривають зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, активно доповнюють хід обговорення проблемних питань; систематично відвідують заняття, ведуть опорний конспект лекцій. Допускаються незначні, несуттєві помилки.

- (3-6) балів, отримують студенти, які в цілому володіють навчальним матеріалом викладають його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

- (1-2) бали, отримують студенти за роботу в рамках теми на лекційних та семінарських (практичних) заняттях, які не в повному обсязі володіють навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладають відповідь під час усних та письмових виступів, недостатньо розкривають зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, не приймають участь в обговоренні проблемних питань, несистемно відвідують заняття.

- (0) балів, отримують студенти, які не володіють навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміють змісту теоретичних питань та практичних завдань, не відвідують заняття.

Критерії оцінювання теоретичних питань залікової роботи:

- максимальний бал (13-15), отримує студент, відповіді якого правильні, повні,

послідовні, логічні; студент впевнено володіє теоретичним та фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки.

- 8-12 балів отримує студент, якщо відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски теоретичного фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, орієнтується в матеріалі;

- 3-7 балів отримує студент, який володіє певною частиною теоретичного фактичного матеріалу, але викладає його непослідовно і нелогічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не впевнено орієнтується у нормативній базі, теоретичних засадах, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

- мінімальний бал (1-2), отримує студент, який виявляє незнання більшої частини теоретичного та фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

- не отримує балів (0), студент, який не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 6	
0 – 49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Економіка України: імпортозаміщення vs імпортозалежність : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 272 с. DOI: 10.31617/m.knute.2021-596

2. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях) / О. І. Котикова, О. А. Горобченко, Т. Г. Олійник, І. Г. Крилова, І. О. Мельник, О. А. Купчишина. Миколаїв : Іліон, 2020. – 196 с.

3. Економіка відновлення: Навчальний посібник. Київ. Університет економіки та права «КРОК», 2023, 221 с.

4. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях) / О. І. Котикова, О. А. Горобченко, Т. Г. Олійник, І. Г. Крилова, І. О. Мельник, О. А. Купчишина. – Миколаїв : Іліон, 2020. – 196 с.

5. Національна економіка: навч. посіб.: / За заг. ред. Носової О. В. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 512 с.

6. Сучасна міжнародна економіка : підруч. [Білоцерківець В. В., Завгородня О.О., Золотарьова О. В. та ін.]; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. 386 с.

7. Регіональна економіка [Текст] : навч. посіб. / І. В. Тараненко, О. В. Дашевська, С. С. Яременко [та ін.] ; за заг. ред. І. В. Тараненко ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. - К.: Кондор, 2013. - 302 с.

8. Школа І.М., Бабінська І.В. Економіка України в умовах трансформації в умовах глобалізації. - Чернівці: Книги – XXI, 2010. – 528 с.

9. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. Вид. 2-ге, випр. Кіровоград : «КОД», 2010. 548 с.
10. Голіков А.П. Економіка України в умовах трансформації: навч. посіб. / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.

Допоміжна література

1. Окаянюк К.М. Державне регулювання національної економіки: теоретичні аспекти / К.М. Окаянюк // Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 25. 247 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
3. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
4. Національна економіка: навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2019. 386 с.
5. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть /А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, А.С. Гальчинський та ін. Київ : Либідь, 2020. 470 с.
6. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. 232 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт НБУ URL : www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Державної митної служби України URL : www.customs.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України URL : www.me.gov.ua
4. Офіційний сайт МЗС України URL : www.mfa.gov.ua
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : www.minfin.gov.ua
6. Офіційний сайт ВР України URL : www.rada.gov.ua
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України URL : www.ukrstat.gov.ua

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Економіка України в умовах трансформації», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6786>